

RECOMPTE HIVERNAL D'AUS AQUÀTIQUES I LIMÍCOLES A MALLORCA I LES PITIÛSES, GENER DE 2001

Joan RIERA ¹
i Joan Carles PALERM ²

SUMMARY.- *Winter census of Wildfowl and Shorebirds in Mallorca and Eivissa/Formentera, January 2001.* Over 14.587 individuals belonging to 58 species have been recorded from 65 localities belonging to the islands of Mallorca, Eivissa and Formentera. A new species has been added to the list, the Whimbrel, *Numenius phaeopus*. In Mallorca there is a marked increase in Ardeidae and decrease in Coots *Fulica atra* and diving ducks. In Eivissa the numbers of Greater Flamingoes *Phoenicopterus ruber* are the same as in the year 2000, and in Formentera there is a decrease in Black-necked Grebe, *Podiceps nigricollis*.
Key words: Wildfowl, Shorebirds, census, Balearic Islands.

¹ Redacció i compilació. GOB Mallorca, C. de Can Verí 1, 3r. 07001 Palma

² Compilació. GEN-GOB Eivissa, Via Púnica, 50 baixos. 07800 Eivissa

Com és habitual aquests darrers anys, durant el mes de gener de 2001 es dugué a terme a les Illes Balears el recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles, en coordinació amb el cens internacional (*International Waterbird Census, IWC*) promogut per la *Wetlands International*. Els recomptes foren efectuats per ornitòlegs voluntaris del GOB i per personal de la Conselleria de Medi Ambient.

Malgrat que el recompte es dugué a terme a totes les illes, en la present nota s'ofereixen només els resultats de Mallorca i les Pitiüses. No es disposa de les dades de Menorca.

COBERTURA I METODOLOGIA

El nombre de localitats prospectades fou de 65; 55 a Mallorca, 6 a Eivissa i 4 a Formentera. Aquestes localitats varen ser les següents:

Mallorca: s'Albufera (inclou l'estany des Ponts); badia d'Alcúdia;

Maristany (Alcúdia); badia de Pollença; Albufereta, torrent de Sant Jordi, Ulls del Reg i gola del port de Pollença; els torrents de Son Bauló, Son Real i la síquia Reial (Santa Margalida); Salobrar de Campos, s'Amarador d'en Pedreres, s'Amarador des Bosacarró o sa Mareta des Trenc, platja des Trenc i la depuradora de sa Ràpita (Campos); estanys de sa Vall: el des Tamarells (a ses Salines) i el de ses Gambes (a Santanyí); salines des Palmer, illot de na Llargà i la bassa del Botanicactus (ses Salines); costa de sa Vall (entre el cap de ses Salines i la Colònia de Sant Jordi); costa de sa Ràpita (entre s'Arenal de sa Ràpita i s'Estanyol); basses de l'aeroport de Son Sant Joan i pla de Sant Jordi (vegeu-ne la fotografia 1), bassa de reg del pla de Sant Jordi, ses Fontanelles i la bassa de Son Reus (Palma); badia de Palma; els golfs de Santa Ponça I, Santa Ponça II i de Ponent (Calvià); Mondragó (Santanyí); bassa de Son Navata, Portocolom i golf

Taula I. Resultats per localitats (*Results per localities*): Mallorca: 1) S'Albufera 2) Salobrar de Campos (inclou s'Amarador d'en Pedreres) 3) Son Navata 4) Basses de l'aeroport de Son Sant Joan i Pla de Sant Jordi 5) Golfs de Calvià 6) Estanys de sa Vall 7) Maristany; 8) L'Albufereta 9)

ESPÈCIE/LOCALITAT	1	2	3	4	5	6
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	300*	-	16	1	16	-
<i>Podiceps cristatus</i>	1	-	-	-	-	-
<i>Podiceps nigricollis</i>	3	-	-	-	-	-
<i>Phalacrocorax carbo</i>	121	-	1	2	-	-
<i>Botaurus stellaris</i>	1	-	-	-	-	-
<i>Ixobrychus minutus</i>	10	-	-	-	-	-
<i>Nycticorax nycticorax</i>	37	-	-	-	-	-
<i>Bubulcus ibis</i>	379	14	-	93	-	-
<i>Egretta garzetta</i>	107	8	-	-	3	-
<i>Egretta alba</i>	6	-	-	-	-	-
<i>Ardea cinerea</i>	29	2	-	3	-	-
<i>Ciconia ciconia</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Phoenicopterus ruber</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Anser anser</i>	20	1	-	-	-	-
<i>Tadorna tadorna</i>	2	-	-	-	-	2
<i>Anas penelope</i>	184	8	1	3	1	-
<i>Anas strepera</i>	78	-	-	-	-	-
<i>Anas crecca</i>	1002	-	-	21	12	29
<i>Anas platyrhynchos</i>	2049	142	280	146	91	179
<i>Anas acuta</i>	16	-	-	-	-	3
<i>Anas clypeata</i>	834	-	36	22	5	24
<i>Netta rufina</i>	151	-	-	-	-	-
<i>Aythya ferina</i>	65	-	4	-	8	-
<i>Aythya fuligula</i>	26	-	-	-	2	-
<i>Oxyura leucocephala**</i>	2	-	-	-	-	-
<i>Mergus serrator</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Circus aeruginosus</i>	38	1	-	-	-	1
<i>Circus cyaneus</i>	2	-	-	-	-	-
<i>Pandion haliaetus</i>	1	-	-	-	-	2
<i>Rallus aquaticus</i>	200*	7	-	-	-	3
<i>Gallinula chloropus</i>	800*	10	200*	13	45	2
<i>Porphyrio porphyrio</i>	300*	-	-	-	-	-
<i>Fulica atra</i>	431	-	49	1	107	-
<i>Grus grus</i>	4	6	-	-	-	-
<i>Himantopus himantopus</i>	30	93	8	-	-	-
<i>Recurvirostra avosetta</i>	-	2	-	-	-	-
<i>Burhinus oedincnemus</i>	-	-	-	32	-	6
<i>Charadrius dubius</i>	1	-	3	21	-	-
<i>Charadrius hiaticula</i>	-	4	-	-	-	-
<i>Charadrius alexandrinus</i>	66	175	-	-	-	-
<i>Pluvialis apricaria</i>	-	340	-	-	-	-
<i>Pluvialis squatarola</i>	-	7	-	-	-	-
<i>Vanellus vanellus</i>	501	315	50	12	17	40
<i>Calidris minuta</i>	33	208	2	-	-	-
<i>Calidris temminckii</i>	1	-	-	-	-	-
<i>Calidris alpina</i>	2	156	-	-	-	-
<i>Philomachus pugnax</i>	-	9	-	-	-	-
<i>Gallinago gallinago</i>	300*	-	4	56	-	-
<i>Numenius phaeopus</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Numenius arquata</i>	1	11	-	-	-	-
<i>Tringa erythropus</i>	15	9	-	-	-	-
<i>Tringa totanus</i>	-	137	-	-	-	-
<i>Tringa nebularia</i>	4	2	-	-	-	-
<i>Tringa ochropus</i>	3	1	-	1	-	2
<i>Tringa glareola</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Actitis hypoleucos</i>	5	7	-	-	-	-
<i>Arenaria interpres</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Alcedo atthis</i>	50*	-	-	-	-	-
Total: 58 espècies	8211	1675	654	427	307	293

Altres zones humides 10) Localitats litorals (en cursiva, illot na Llarga); Eivissa: 11) Ses Salines

12) Altres localitats d'Eivissa; Formentera: 13) Estanyis i salines 14) S'Espalmador.

(* estimacions; ** espècie introduïda a s'Albufera de Mallorca durant els anys 1993 i 95)

7	8	9	10	11	12	13	14	TOTAL
6	2	31	-	-	-	-	-	372
-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	33	7	487	-	530
1	8	6	72	23	5	1	-	240
-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	-	1	-	-	-	-	-	38
1	6	10	-	-	6	-	-	509
-	19	5	5	5	5	2	1	160
-	-	-	-	-	-	-	-	6
1	11	35	5	9	1	5	1	102
-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	336	-	1	-	337
-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	24	21	-	2	-	51
-	-	3	-	16	3	1	-	220
-	-	-	-	-	-	1	-	79
-	-	2	-	-	-	-	-	1066
1	5	218	49	13	11	3	-	3187
-	-	-	-	-	-	2	-	21
-	-	2	-	4	-	-	-	927
-	-	-	-	-	-	-	-	151
21	-	24	-	-	-	-	-	122
-	-	-	1	-	-	-	-	29
-	-	-	2	-	-	1	-	2
-	1	-	-	-	-	-	-	41
-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	2	-	-	-	6
1	2	1	-	-	-	-	-	214
2	4	256	-	-	15	-	-	1347
-	-	-	-	-	-	-	-	300
163	3	89	-	-	-	-	-	843
-	-	1	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	-	-	132
-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	4	-	-	-	-	-	38
-	-	-	-	-	-	-	-	29
-	1	-	2	17	-	-	-	24
-	18	16	26	121	-	64	-	486
-	-	-	330	55	-	-	-	725
-	-	-	-	4	-	-	-	11
-	-	-	-	11	-	-	-	946
-	-	-	-	58	-	-	-	301
-	-	1	-	-	-	-	-	2
-	1	-	-	31	-	-	-	190
-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	1	29	-	-	-	-	-	390
-	-	-	-	-	-	1	-	1
-	-	-	2	-	-	-	-	14
-	3	-	-	2	-	-	-	29
-	-	-	-	15	-	-	4	156
-	2	-	-	3	-	1	1	13
-	-	2	-	1	-	-	-	10
-	-	2	-	-	-	-	-	2
-	1	11	8	20	1	4	1	58
-	-	-	4	-	-	-	1	5
2	1	4	3	1	2	1	1	65
199	89	755	533	801	56	577	10	14587

de s'Horta (Felanitx); basses de sa Teulera (Petra); bassa de sa Mina (Sineu); torrent de Manacor i estany de cala Murada (Manacor); depuradora de Binissalem; depuradora d'Ariany; torrent d'Inca; depuradora d'Artà; torrent de Canyamel (Capdepera); port de Sóller; torrents de Sóller i els embassaments de Cúber i del Gorg Blau (Escorca). A més, es van prospectar amb resultat negatiu les depuradores de ses Salines, Alaró i Palma; s'Estanyol de Migjorn (Llucmajor); torrent de na Borges (Santa Margalida-Artà); bassa de Lloseta i els estanys d'en Mas i de cala Magraner (Manacor) i es Salat de cala en Tugores (Sa Vall. Santanyí) (vegeu-ne la fotografia 2).

Eivissa: ses Salines (Sant Josep); ses Feixes de Talamanca (Eivissa); desembocadura del riu de Santa Eulària i bassa de sa Rota (Santa Eulària); badia de Portmany i badia d'Eivissa.

Formentera: estany Pudent, estany des Peix, salines des Marroig i illot de s'Espalmador.

Les dates previstes per a la realització del cens foren les compreses entre els dies 6 i 21 de gener de 2001, amb els dies 13 i 14 com a prioritaris. En el cas

de Mallorca, alguns recomptes s'allargaren fins dia 28 de gener.

Els recomptes foren realitzats des de terra per observadors provists de material òptic adequat i a s'Albufera (Mallorca) també des d'un ultralleuger.

RESULTATS

En conjunt, se censaren 14.587 aus pertanyents a 58 espècies (vegeu la taula I). Aquests resultats suposen un descens de l'1,8 % en el nombre d'efectius respecte del 2000. El resultat per illes, en comparació amb els resultats obtinguts per al període 1991-2000 (WIJK et al, 1992; LÓPEZ-JURADO i ESCANDELL, 1993; MUÑOZ i ESCANDELL, 1994; MUÑOZ i CATCHOT, 1995; REBASSA et al, 1996; RAMIS et al, 1997; HEREDERO et al, 1998; HEREDERO et al, 1999; RIERA et al, 2000) és el següent:

Mallorca: s'hi censaren 13.143 aus pertanyents a 56 espècies, fet que suposa un augment del 2,4 % en el nombre d'efectius respecte del 2000 i del 6,9 %, si ho comparam amb la mitjana del període 1991-2000.

A la taula II es mostren els resultats per als ordres més representatius en

Ordre	\bar{X} 1991-2000	Exs. 2001
Podicipediformes	252	376
Pelecaniformes	228	211
Ciconiformes	447	792
Anseriformes (de superfície)	4918	5495
Anseriformes (cabussadors)	535	304
Gruiformes	3142	2709
Caradriformes	2656	3157

Taula II. Comparació dels ordres més representatius d'aus aquàtiques i limícoles hivernants a Mallorca en el recompte de l'any 2001, en relació a la mitjana dels recomptes del període 1991-2000.

A comparison of the most representative orders of winter Wildfowl on Mallorca in the census of the year 2001, in relation to the average census during 1991-2000.

Foto 1. Bassa Vella de l'aeroport de Son Sant Joan (Mallorca), al gener de 2001. Foto: Alfons Sastre.
Bassa Vella from the airport of Son Sant Joan (Mallorca), january 2001.

Foto 2. Salat de cala en Tugores (Santanyi), petit estany que no mes aguanta l'aigua els mesos de pluja com en aquest cas al gener de 2001. Foto: Gabriel Alemany.
Salat de cala en Tugores (Santanyi), small pool which can only hold water from winter rainfall, in this case january 2001.

comparació amb la mitjana del període 1991-2000 (hi manquen les dades del 99).

Els resultats d'enguany són superiors als del període 1991-2000 per als podicipediformes, ciconiformes, ànneres de superfície i caradriformes. D'entre aquests ordres, s'ha de destacar el nou màxim assolit en la població hivernant de ciconiformes (bàsicament ardèides), que presenten una clara tendència a l'increment en els darrers anys. Així i tot, s'ha d'assenyalar que aquest increment es deu únicament a l'esplugabous *Bubulcus ibis*, ja que l'agró blanc *Egretta garzetta* ha presentat enguany els resultats més baixos dels darrers 10 anys.

Per altra banda, els pelecaniformes, ànneres cabussadores i gruiformes han presentat enguany resultats inferiors als de la mitjana del període 1991-2000. En el cas dels gruiformes, destaca l'espectacular minva en la hivernada de fotja *Fulica atra*, amb un descens del 53 % respecte del 2000. Aquest descens és especialment destacat a s'Albufera, principal localitat d'hivernada de l'espècie, on s'ha passat de 1.178 ex. l'any 2000 a 431 enguany, un descens del 63 %. Pel que fa a les ànneres cabussado-

res, per segon any consecutiu s'ha registrat una hivernada molt baixa, amb un descens del 30 % respecte del 2000. Si n'excloem les espècies sedentàries (becvermell *Netta rufina* i ànnera capblanca *Oxyura leucocephala*), aquest descens és encara més acusat, d'un 58 %.

Un any més, hem de lamentar la presència a les nostres zones humides d'aus aquàtiques provinents de captivitat, sobretot ànneres domèstiques però també d'espècies exòtiques. Enguany han estat censades oques d'Egipte *Alopochen aegyptiacus*, ànneres canyella *Tadorna ferruginea* (no se'n descarta un origen natural), celòles americanes *Aix sponsa* i un exemplar d'ibis sagrat *Treskymornis aethyopicus*.

Com és habitual, la principal localitat d'hivernada ha estat s'Albufera, amb un 63 % dels efectius totals de l'illa. El Salobrar de Campos, que l'any passat registrà els pitjors resultats del període 1991-2000, enguany ha augmentat, amb un 13 % dels efectius totals.

Pitiüses: s'hi censaren 1.444 aus pertanyents a 30 espècies, fet que suposa un descens del 28,5 % en el nombre d'efectius respecte del 2000. Així i tot, aquests resultats representen un incre-

Ordre	\bar{X} 1991-2000	Exs. 2001
Podicipediformes	720	527
Ciconiformes	37	35
Fenicopteriformes	98	337
Anseriformes (de superfície)	62	77
Caradriformes	298	416

Taula III. Comparació dels ordres més representatius d'aus aquàtiques i limícoles hivernants a les Pitiüses en el recompte de l'any 2001, en relació a la mitjana dels recomptes del període 1991-2000.

A comparison of the most representative orders of winter Wildfowl on Eivissa and Formentera in the census of the year 2001, in relation to the average census during 1991-2000.

Foto 3. Grup de flamencs *Phoenicopterus ruber* immadurs descansant als estanys de la Sal Rossa de ses Salines (Sant Josep, Eivissa). Novembre de 2000. Foto: Oliver Martínez.
Flock of immature Greater Flamingoes Phoenicopterus ruber resting in the pools of Sal Rossa de ses Salines (Sant Josep, Eivissa). November 2000.

ment del 15 % en relació a la mitjana del període 1991-2000. Quant a la diversitat, destaca el cens d'un exemplar de curlera *Numenius phaeopus* a l'estany Pudent de Formentera. És la primera vegada que aquesta espècie es registra com a hivernant al conjunt de les Illes Balears. Una altra espècie, el picaplatges *Arenaria interpres*, s'incorpora també per primer cop a les espècies censades d'ençà de 1991.

A la taula III es mostren els resultats per als ordres més representatius en comparació amb la mitjana del període 1991-2000 (manquen les dades de 1997).

Els resultats d'enguany són superiors als del període 1991-2000 en els fenicopteriformes, ànneres de superfície i caradriiformes, mentre que en els podicipediformes i ciconiformes han estat

inferiors. En comparació amb el cens de l'any 2000, però, tots els ordres presenten resultats inferiors.

És de destacar la minva en la hivernada de cabussonero *Podiceps nigricollis*, que presenta un descens del 46 % respecte del 2000 i del 27 % respecte de la mitjana del període 1991-2000. De fet, enguany ha estat l'any amb manco efectius de l'espècie per a aquest període.

En el caire positiu, destaca el manteniment dels efectius de flamenc *Phoenicopterus ruber* a ses Salines d'Eivissa (vegeu-ne foto 3). Tot i un lleuger descens del 6 % respecte del 2000, en comparació a la mitjana del període 1991-2000 l'augment per a l'espècie és del 244 %.

Com és habitual, entre ses Salines d'Eivissa i els estanys de Formentera

s'ha repartit pràcticament tota la població hivernant, amb un 55 % i un 40 %, respectivament.

AGRAÏMENTS

Els participants en el recompte han estat: Jaume Adrover, Joan Salvador Aguilar, Gabriel Alemany, Patricia Arbona, Catalina Artigues, Mateu Binimelis, Andreu Boned, Josep Esteve Cardona, Melcion Coll, Libertad Corado, Jaume Costa, Santiago Costa, Pere Dietrich, Pedro Díez, Jaume Estarellas, Andrés Galera, Alberto Garcia, David Garcia, Enric Garcia, Gregori Garcia, Juan Miguel González, Graham Hearl, Victoria Heredero, Jesús Jurado, Joan Vicenç Lillo, Carlos López-Jurado, Xavier Manzano, José Martínez, Oliver Martínez, Oriol Màs, Antoni Mestre, Joan Carles Montaner, Bartomeu Morro, John Muddeman, Jordi Muntaner, Antoni Muñoz, Antoni Obrador, Joan Carles Palerm, Virginia Picornell, Miquel A. Pons, Juan Manuel Prats, Joan Ramis, Enric Ramos, Maties Rebassa, Felip Riera, Joan Riera, Josep Sansó, Alfons Sastre, Arthur Stagg, Marta Tur i Pere Vicens. Aquest recompte a Balears va comptar amb l'ajuda econòmica de la Conselleria de Medi Ambient.

BIBLIOGRAFIA

- HEREDERO, V.; CATCHOT, S.; PALERM, J.C. i MARTÍNEZ, O., 1999. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears, gener 1999". *Anuari Ornitològic de les Balears 1998*, vol. 13, p. 35-39. GOB. Palma.
- HEREDERO, V.; ESCANDELL, R.; PALERM, J.C. i WIJK, S., 1998. "Recompte hivernal

d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears, gener 1998". *Anuari Ornitològic de les Balears 1997*, vol. 12, p. 111-115. GOB. Palma.

- LÓPEZ-JURADO, C. i ESCANDELL, R., 1993. "Recompte hivernal d'ocells aquàtics i limícoles a les Balears, gener 1992". *Anuari Ornitològic de les Balears 1992*, vol. 7, p. 47-53. GOB. Palma.
- MUÑOZ, A. i CATCHOT, S., 1995. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a Balears, gener 1994 i 1995". *Anuari Ornitològic de les Balears 1994*, vol. 9, p. 61-67. GOB. Palma.
- MUÑOZ, A. i ESCANDELL, R., 1994. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears, gener 1993". *Anuari Ornitològic de les Balears 1993*, vol. 8, p. 61-66. GOB. Palma.
- RAMIS, C.; ESCANDELL, A. i MARTÍNEZ, O., 1997. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears, gener 1997". *Anuari Ornitològic de les Balears 1996*, vol. 11, p. 51-55. GOB. Palma.
- REBASSA, M.; SUÁREZ, M.; MARTÍNEZ, O. i WIJK, S., 1996. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a Mallorca i Pitiüses, gener 1996". *Anuari Ornitològic de les Balears 1995*, vol. 10, p. 45-49. GOB. Palma.
- RIERA, J.; CATCHOT, S.; PALERM, J.C. i MARTÍNEZ, O., 2000. "Recompte hivernal d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears, gener de 2000". *Anuari Ornitològic de les Balears 1999*, vol. 14, p. 7-14. GOB. Palma.
- WIJK, S.; CATCHOT, S. i LÓPEZ-JURADO, C., 1992. "Recompte hivernal d'ocells aquàtics i limícoles a les Balears". *Anuari Ornitològic de les Balears 1991*, vol. 6, p. 63-66. GOB. Palma.

(Rebut: 19.04.01; Acceptat: 03.05.01)